

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

A People's Participation in Mangrove Conservation of Bangyaphrak Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province

สุนทรี จินดาสอน , จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร 2. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson product-moment correlation coefficient) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในชั้นดำเนินโครงการมากที่สุด รองลงมา คือ ชั้นริเริ่มโครงการ ชั้นวางแผน และชั้นประเมินผล สำหรับการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ส่วน เพศ อายุ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, อนุรักษ์ป่าชายเลน, จังหวัดสมุทรสาคร

Abstract

The purpose of this study were: 1) to study the participation of the conservation of Mangrove Forest Resources in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province, 2) to study the relate factor of people participation of the conservation of Mangrove Forest Resources in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province. The sampling was the people in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province amount 400 people, the tools were questionnaire, depth interview, the analysis statistic was percentage, mean and standard deviation, the hypothesis testing by Pearson product-moment correlation coefficient, and significant defined at .05

The finding indicated that people participation of the conservation of Mangrove Forest Resources in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province, was in medium level; the most participation in procedure process, then was beginning, planning, and project assessment. The hypothesis testing found that an education level, occupation, family income, living period, social member, and conservation of Mangrove Forest Resources knowledge were related to the participation of the conservation of Mangrove Forest Resources in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province, but gender, age and perception of Mangrove Forest Resources conservation were not related to the participation of the conservation of Mangrove Forest Resources in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province.

Keywords: Participation, Mangrove Conservation, Samut Sakhon Province

---

บทนำ

ป่าชายเลนนั้นนับว่าเป็นพื้นดินที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและมีคุณค่าอย่างมากต่อระบบนิเวศชายฝั่งทั้งการเป็นแหล่งอาหารและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำหลายชนิด เป็นฉากกำบังคลื่นลมและพายุซึ่งช่วยลดความรุนแรงของ

คลื่นลม ปกป้องการกัดเซาะชายฝั่ง และช่วยดักจับตะกอนด้วย นอกจากนี้ ยังมีคุณค่าต่อมนุษย์ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งด้านการประมงและการทำไม้ป่าชายเลนเพื่อเผาถ่าน ป่าชายเลนจึงมีความสำคัญต่อท้องถิ่นและชุมชน ปัจจุบันป่าชายเลนได้มีการเปลี่ยนแปลงและมีการใช้ประโยชน์จาก

กิจกรรมต่างๆ มาโดยตลอด ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลง เนื่องจากสาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำนาเกลือ การทำนาเกลือ การขยายตัวของเขตเมือง การท่องเที่ยวและการอุตสาหกรรม จนทำให้พื้นที่ป่าชายเลนในปัจจุบันนั้นมีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างรุนแรงดังจะเห็นได้จากสถิติ โดยการสำรวจพื้นที่ป่าชายเลนของกรมป่าไม้ พบว่าในปี ระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ยังคงมีการบุกรุกพื้นที่และลักลอบตัดไม้ป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลปี พ.ศ. 2547-2554 พบว่า พื้นที่ป่าชายเลนของประเทศไทยถูกบุกรุกรวม 6,272 ไร่ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2554) ซึ่งจะเห็นได้ว่าพื้นที่ป่าชายเลนมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อยๆ จากการบุกรุก และป่าชายเลนที่น่าเป็นกังวลหนึ่งแห่งจากหลายๆ แห่งทั่วประเทศ คือป่าชายเลนในจังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการพัฒนารวดเร็วมาก อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่รองรับความเจริญและการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรมและชุมชนมีอัตราการขยายตัวที่สูงมาก มีการอพยพย้ายถิ่นของประชากรจากจังหวัดต่าง ๆ เข้ามาประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก

และหากพิจารณาถึงพื้นที่ ตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาครนั้น พบว่า มีการแปรสภาพพื้นที่จากป่าชายเลน เป็นบ่อเลี้ยง

สัตว์น้ำ นาเกลือ นาเกลือ พื้นที่ชุมชน และอุตสาหกรรม ทำให้แนวการป้องกันตามธรรมชาติของระบบนิเวศชายฝั่งสูญเสียไป ซึ่งสังเกตเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่มีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ นำป่าชายเลนมาใช้ในการทำมาหากิน โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา และเหตุการณ์ดังกล่าวได้สอดคล้องกับผลการติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งทะเล กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาคร สมุทรปราการและฉะเชิงเทราที่พบว่า ปัจจุบันได้เกิดปัญหาดินพังต้องย้ายบ้าน ทำให้ไม่มีที่ทำกินได้และยังพบว่า พื้นที่บริเวณตำบลบางหญ้าแพรกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ที่มีอัตราเฉลี่ยการกัดเซาะรุนแรงมากกว่า 10 เมตร/ปี อันเกิดจากการที่ป่าชายเลนถูกแปรสภาพมาเป็นวังกึ่งหรือนาเกลือ(ณัฐวรวัฒน์ ปภาวสิทธิ์ และคณะ, 2549) และเนื่องจากในพื้นที่ดังกล่าวยังขาดการดูแลและการได้รับความรู้ อย่างแท้จริง ซึ่งการรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ ส่วนหนึ่งที่สำคัญคือการส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลน ด้วยวิธีการให้ความรู้ ที่จะก่อให้เกิดจิตสำนึกและเห็นความจำเป็นในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน (อุดม เขยกิจวงศ์, 2555) โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

ระบบการจัดการทรัพยากร-ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือได้ว่าเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลซึ่งการให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมีแนวคิดว่าการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะนำไปสู่กระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากขึ้นโดยเน้นถึงความสำคัญที่จะให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สุรสีห์ โกศลนาวิน, 2547)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว จึงส่งผลให้ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อันสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และนำไปสู่การฟื้นฟูป่าชายเลนให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีบริเวณติดป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านชินเสีย หมู่ที่ 2 บ้านกำพริ้ว หมู่ที่ 3 บ้านโกรกกรากใน หมู่ที่ 4 บ้านบางหญ้าแพรก หมู่ที่ 5 บ้านหัวโพง หมู่ที่ 6 บ้านนาเกลือมณีรัตน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนประชากรได้มาจากสุตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากรแต่ประชากรไม่มากโดยจากการศึกษาข้อมูลจำนวนประชากรจำนวน 6 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 23,827 คน จึงนำข้อมูลมาคำนวณหากลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเป็นวิธีที่ประชากรแต่ละหน่วยมีโอกาสถูกสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่าๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร” การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยแล้ว ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน จำนวน 8-10 ราย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประธานชมรมหรือกลุ่มทางสังคม ประชาชนชาวบ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แบ่งออกเป็น 4 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

ความน่าเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทดสอบค่าความตรงของเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามชัดเจนและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้และนำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุดและคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.7 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลลัพธ์ค่าแอลฟาที่ได้จะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม โดยจะมีค่าระหว่าง $0 < \alpha < 1$ (Cronbach, 1970: 161) ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.920 ถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง

วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลวิธีการแจกแบบสอบถามคือผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อยู่ในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านชินเสียว หมู่ที่ 2 บ้านกำพำ หมู่ที่ 3 บ้านโกรกกรากใน หมู่ที่ 4 บ้านบางหญ้าแพรก หมู่ที่ 5 บ้านหัวโพง หมู่ที่ 6 บ้านนาเกลือมณีรัตนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 400 ตัวอย่าง การวิเคราะห์ที่ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequencies) คิดเป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยการใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัด

สมุทรสาคร และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยแบ่งออกตามหมู่บ้าน จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างไปทำการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านบุคคล

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่า เพศชาย มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี และมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด ส่วนมากมีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ของครัวเรือนระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม สำหรับผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าชายเลนโดยการได้รับเชิญเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน เช่น การปลูกป่าชายเลน การปล่อยสัตว์น้ำ เป็นต้น และมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับมาก จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านจะ

เห็นว่า ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นดำเนินการมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นริเริ่มโครงการและชั้นวางแผน สำหรับด้านการมีส่วนร่วมในชั้นประเมินผลน้อยที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า ผลการศึกษา พบว่า มีทั้งเป็นไปตามสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ของประชาชนใน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ตารางที่ 1 แสดงการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

(n = 400)

ความสัมพันธ์	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน	
	r	P
เพศ	.067	.182
อายุ	.036	.467
ระดับการศึกษา	.252	.000*
อาชีพ	.143	.004*
รายได้ของครัวเรือน	.206	.000*
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	.133	.008*
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	.407	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ เพศ และ อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ตารางที่ 2 แสดงการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนใน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

(n = 400)

ความสัมพันธ์	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน	
	r	P
การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ การอนุรักษ์ป่าชายเลน	.053	.295
ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ป่าชายเลน	.801	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้ข่าวสารของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนใน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มี

ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร” พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี และมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด ส่วนมากมีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ของครัวเรือนระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม สำหรับผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน สำหรับด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าชายเลนโดยการได้รับเชิญเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนนั้น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้กับคนในพื้นที่ได้รับรู้ ผ่านเอกสารแผ่นพับ ใบปลิว ป้ายโฆษณา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ อ่อนวงศ์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา: บ้านธารน้ำร้อน

ตำบลเขาถ่าน อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนอยู่ในระดับสูง เนื่องจากรู้วิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและยาวนานที่สุด ในส่วนของความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนท้องถิ่นนั้นอยู่ในระดับสูง

ในขณะที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน พบว่าประชาชนได้มีส่วนร่วมในโครงการในการประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมชี้แจงปัญหาต่างๆ ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน และมีส่วนในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรวีวรรณ เตชะสุวรรณวงศ์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาล เมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรม พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรม

ทั้งนี้จากการผลการศึกษาความคิดเห็นด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ยังพบว่าแม้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบางหญ้าแพรก จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แต่การอนุรักษ์ป่าชายเลนยังไม่

ประสบความสำเร็จมากนัก เพราะประชาชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างจริงจัง เนื่องจากประชาชนบางกลุ่มต้องทำงานจึงไม่เวลายามาเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้การดำเนินงานจึงควรมีการจัดตัวแทนของแต่ละครัวเรือนเข้ามาร่วมประชุมเพื่อได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของการดำเนินงานเป็นระยะๆ

สำหรับแนวทางที่สำคัญเพื่อให้การอนุรักษ์ป่าชายเลนของตำบลบางหญ้าแพรกมีความยั่งยืน คือการให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนรู้ถึงประโยชน์ คุณค่า และความสำคัญของป่าชายเลนว่าป่าชายเลน การรับรู้ข่าวสารจะมีผลกับประชาชนในชุมชนเป็นอย่างมาก การที่ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารจากหน่วยงานจากผู้นำชุมชน จะทำให้ประชาชนนั้นปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง การได้รับการยอมรับจากสังคม การมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากป่าชายเลน ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อมาสนับสนุนการปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น ในการปลูกป่าชายเลนพื้นที่ออกไปอีกด้านนอกเนื่องจากตอนนี้ทางชายฝั่งเริ่มพังเข้ามาเรื่อยๆ ต้องการให้มีการนำชุมชนไปดูศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนอื่นที่มีแบบอย่างที่ดี ที่มีการอนุรักษ์ที่ดี และเป็นชุมชนเข้มแข็ง เพื่อมาปรับใช้ในชุมชนตนเอง ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การสนับสนุนมากกว่าปัจจุบัน ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับป่าชายเลนให้มากกว่านี้ และให้เข้าถึงประชาชน

มากขึ้น โครงการต่างๆของทางภาครัฐควรมีกระบวนการติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง และมีการตั้งตัวชี้วัดให้ชัดเจน เพื่อได้ทำการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ควรมีหลายช่องทางเพื่อความสะดวก และเพื่อให้เข้าถึงประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับ ปัจจุบันนี้ ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ โซเชียลเน็ตเวิร์ค ซึ่งครอบคลุมเกือบจะทุกพื้นที่ ดังนั้นการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าว ต้องถูกต้อง กระชับ ชัดเจน ไม่คลุมเครือ

2. เรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนมีมานาน แต่ไม่ค่อยแพร่หลาย เพราะพื้นที่ป่าชายเลนมีเป็นบางจังหวัด ไม่ได้มีทุกจังหวัด ประชาชนจึงมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนน้อย ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้อให้กับประชาชน ควรมุ่งเน้นไปที่พื้นที่ที่มีป่าชายเลนเป็นอันดับแรก ประชาชนที่อาศัยบริเวณป่าชายเลน ควรได้รับการถ่ายทอด

ความรู้อย่างต่อเนื่อง และเป็นประจำ โดยหน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณและวิทยาการที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับป้าชายเลน ให้ความรู้แก่ประชาชนเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของโครงการ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นริเริ่มโครงการ ก่อนเริ่มดำเนินกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ควรทำประชาพิจารณ์ก่อน เพื่อขอความคิดเห็นจากประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ ตรงตามวัตถุประสงค์ ในขั้นวางแผน ควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเชิญตัวแทนของประชาชนในชุมชนมาร่วมรับฟัง และกำหนดนโยบายในการจัดการการอนุรักษ์ป้าชายเลน เพราะคนในพื้นที่มักจะรู้ปัญหา มากกว่านักวิชาการที่กำหนดนโยบายทั้งหลาย จะได้แก้ปัญหาดตรงจุด ในขั้นดำเนินโครงการ ผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชน ควรมอบหมายภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป้าชายเลน ให้กับชาวบ้าน เพื่อช่วยกันรับผิดชอบ โดยแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ และแต่ละคณะ ต้องมีผู้คนหลากหลาย คณะละลำกัน เพื่อการถ่วงดุลทางความคิด และจะต้องให้บุคคลเหล่านั้นรายงานผลการดำเนินให้ทราบอย่างสม่ำเสมอ และสุดท้ายขึ้นประเมินผล เมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป้าชายเลน ควรแต่งตั้งประชาชนในท้องถิ่นเข้า

ร่วมการเป็นกรรมการดำเนินการ เพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม เท่านั้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกมากมาย เช่น กรรมสิทธิ์ถือครองพื้นที่ป้าชายเลน ดังนั้น ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านอื่น ๆ ด้วย

บรรณานุกรม

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2554). **แผนการจัดการทรัพยากรที่ดิน ชาย ฝั่ง ทะ เล จั ง ห ว ด ส มุ ท ร ส า ค ร .** สำนักการจัดการ ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล และพื้นที่ชายฝั่ง

ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). **การวิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็น อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของ ชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ใน เขต ป ร อ ม น ท ล ก ร ง เ ท ม ห น ค ร .** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- จุฑามาศ อ่อนวงศ์. (2554). **ความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา : บ้านธารน้ำร้อน ตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐวรัตน์ ปภาวสิทธิ์ และคณะ. (2549). **สถานภาพและแนวทางการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนในฝั่งตะวันตก**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนบน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวีวรรณ เตชะสุวรรณวงศ์. (2549). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง อโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์ภาคจังหวัดสมุทรสาคร. (2557). **จำนวนประชากรตำบลบางหญ้าแพรก ปี 2557 (Online)**. <http://www.bangyaphrak.go.th/index.php?op=s> taticcontent&id=5998, 31 มีนาคม 2557.
- สุพรรณณี อิศวศิริเลิศ. (2541). "ป่าชายเลนทรัพยากรล้ำค่า". **วารสารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร**. ปีที่ 20 ฉบับที่ 3.
- สุรสีห์ โกศลนาวิน. (2547). **บทบาทคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2555). **ป่าชายเลน**. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- Cronbach, Lee Joseph. (1970). **Essentials of Psychological Testing**. New York : Harper and Row.